

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Cene po pošti:

za celo leto . K 84.—

za pol leta . K 42.—

za četrt leta . K 21.—

za 1 mesec . K 7.—

Za Ljubljano mesečno 7 K

Za inozemstvo mesečno K 12.—

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon štev. 50

„Mali človek“.

Ta »mali človek« je v očeh velikih liberalnih gospodov zadnje dni prišel do veljave in bo ostal v veljavi do 28. novembra. Tedaj bo glorijski »malega človeka« po liberalnem mnenju konec. Njegova naloga bo, da 28. novembra spusti krogličico v liberalno škatljo in potem naj gre, kamor mu drago.

Ampak ta »mali človek«, delavec, mali kmet, uradnik, ta mali človek je zadnje čase z velikimi gospodi liberalne stranke skrajno nezadovoljen. Liberalno »Jutro« ga danes sicer opominja na slovesno prisego, ki jo je dal Jugoslaviji pred dve leti. Jutrovske glasilo šepeče namreč takole na ušesa »malega človeka«:

»Naš pa je vsak oni, ki zna trpeti in potrpeti in reči: Trpim, a trpim v svobodni domovini. Trpim, ker je ta domovina mlada in nezrela. Trpim, da bo naši deci boljše... itd.«

In to je skoro resnica. Kdor misli in reče: Jaz mali človek hočem trpeti in potrpeti, da bodo »veliki Jugoslavlani« iz moje kože delali usnje in z njim veržili — tak brez dvojbe spada v vrste liberalnih demokratov. Zanj ni več leka. Toda takih »malih ljudi« — se zdi, da ne bo za pol tuceta v vseh slovenskih okrožjih. Ko bi naše ljudstvo vedelo, da ima njegovo trpljenje in potrpljenje res kak pomen, bi tudi potrpevalo. Toda videlo je, da je trpljenje ljudstvu bilo le lestevica, po kateri so liberalni in kapitalistični magnati lezli na vzgor, se redili in bogateli — v toliko večji meri, v kolikor večji je raslo trpljenje.

»Mali človek« v vagonih in barakah, v podstrešjih in kletih je trpel, prezebal, bolehal in ginil, ko so na vseh koncih in krajih rasle nove banke, v katerih se je kupčič milijonski kapital. Ko je prišel dr. Gosar in z bičem v roki nagnal milijonarje na delo za zgradbo lastnih hiš, da bodo »mali človek« lahko iz vagona prišel v pošteno stanovanje, tedaj je zakričal ves kapitalistični Izrael cele Jugoslavije, ki je organiziran v demokratični liberalni stranki, in ga vodita stari dr. Tavčar in mladi dr. Žerjav. Tedaj se je cela liberalna stranka postavila v boj za »ubožne« milijonarje. Tedaj se ji ni smilil »mali človek«, ker tedaj liberalna gospoda še ni pričakovala volitev. Danes pa pojo pesem o »malem človeku«, ker je tega več in ker bo njegov glas odločilen. »Mali človek« naj sam pomaga liberalnim kapitalistom, da mu bodo lahko zadržali 28. novembra vrv okrog vratu.

»Mali človek« — delavec si je s težko silo priboril 8 urni delavnik. Liberalna gospoda dr. Žerjav in dr. Kukovec pa sta mu ga prikrajšala, kakor se že hvalita. Dr. Kukovec se že davno hvali, da je naredbo o osemurnem delavniku ukinil!

»Mali človek« ima to predrznost, da toži o lačnem želodcu. Liberalna gospoda mu veli, naj trpi in potrpi, medtem pa sama polni svoje blagajne s spekulacijo in izvozom žita.

»Mali človek« godrnja, ker mora plačevati ogromna davčna bremena. On pravi, da bi morali plačevati davke najprej tisti, ki imajo preveč. Demokratična gospoda pa pravi: Potrpi, da bomo mi na varnem. Krekpo zabavlja zoper klerikalce in ložje boš plačeval davke. Pri tem pa zabavljajo zoper program SLS, ki hoče, da plačujejo davek oni, ki brez dela uživajo ogromno premoženje. Bo-li »mali človek« res tako trapa, da bo šel za gg. Tavčarjem, dr. Žerjavom in dr. Kukovcem?

Stranka teh gospodov je stranka velikih ljudi, ki imajo: Zato je briga te stranke, kako bi rešila nagromadene milijone v kasah svojih pristašev. Prav zato udriha po klerikalizmu ter govori o »malem človeku«.

Toda »mali človek« pozna to stranko do dna. On ve, da bo trpel in ginil, dokler bo duh te stranke v tej državi količkaj upoštevan.

Zato se »mali človek« smeje kapitalistom ter bo dne 28. novembra s svojim glasom pomagal razbiti staro škatljo liberalne kapitalistične politike v Jugoslaviji.

To bo najlepša proslava našega ujele!

Liberalci zoper avtonomijo Slovencev.

Slovenijo hočejo razdeliti.

Ljubljana, 29. Na včerajšnjem shodu liberalnih prvakov v Celju je bila po govoru dr. Kukovca sprejeta naslednja resolucija:

Na volilnem shodu zbrani zaupniki JDS za mariborsko volivno okrožje se izrekajo za pokrajinske samoupravne enote, ki se bodo ozirale na gospodarske in geografske enote.

Z ozirom nato odklanjamo z vso odločnostjo plemensko avtonomijo Slovenije ter zahtevamo pokrajinsko samoupravo z lastnim središčem za štajersko volivno okrožje.

S tem je stranka liberalnih kapitalistov jasno povedala, da noče avtonomije Slovencev, da hoče, naj bi v Jugoslaviji

še dalje vladalo eno plemo nad drugim. Že itak razkosane Slovence, hočejo tudi doma popolnoma razbiti, da čim pre jizgine slovenski pliv od povsod!

Za tem gre politika liberalnih kapitalistov! To so grobokopi slovenskega ljudstva!

Slovinci smo že itak na tri dele razkosani, zdaj pa voditelj Slovenske demokratske stranke hoče še ta ostanek razdeliti!

Niso nas dovolj razkosali že Nemci in Italijani. Del Slovencev je še pod Madjari. Sedaj pa naj se še ta edini ostanek, ki je še cel, razbije, da bo demokratski kapitalistični centralizem lažje pogoltnil še ta dorbec!

Kukovec hoče odpraviti 8 urni delavnik.

Ljubljana, 29. oktobra. Včeraj so liberalci — malo jih je bilo — imeli svoja zborovanja v Ljubljani in v Celju. V Ljubljani je govoril dr. Žerjav, v Celju dr. Kukovec, glasoviti minister za »socialno« politiko. Ta mož je označil, da pripravlja naredbo, s katero se ukine 8 urni delavnik za malega obrtnika.

Ugotavljamo, da je to edino delo, ki ga je izvršil ta »socialni« minister doslej. Izvršil ga je pred volitvami, da vjame nekaj obrtnikov. Mi pa pravimo,

da je ta čin za obrtnike same slabotno darilo, ker bo delavstvo rajše hodilo na delo v tovarne ko k malim obrtnikom, ki bodo vsled tega trpeli zelo veliko škodo.

Mesto da bi bil minister za delavstvo, radi katerega je postavljen, kaj storil, je brezdelno sedel v Belgradu in se za delavstvo ni brigal. Sedaj, ko so volitve, pa vzame enemu delu delavstva njegovo priporočeno pravico, da bi s pomočjo »malega obrtnika« lažje uganjal svojo kapitalistično politiko.

Naši delegati pri zvezi narodov.

LDU Belgrad, 29. oktobra. Ministarstvo za zunanje stvari je imenovalo za delegate na konferenci zveze narodov, ki se bo vršila 15. novembra v Zenevi, vseučiliškega prof. v Ljubljani

dr. Ivana Žolgerja, poslanika dr. Miroslava Spalajkovića in vseučiliškega profesorja v Zagrebu dr. Ladislava Polića.

Regent Aleksander in Grki.

LDU Belgrad, 28. okt. (ZNU.) »Tribuna« javlja iz Aten: Smrt velikega kralja je pretresla ves grški narod, ki z veliko pobožnostjo pošilja molitve k Bogu za njegovo dušo. Povsod vlada velika skrb radi prestolonaslednika, a glas o prihodu junakega kraljeviča prestolonaslednika Ale-

ksandra k pogrebu pokojnega grškega kralja je pregnala temne oblake z neba Helade. Mnogo je zaupanja v Venizelosa, da izvede državo iz vrtnja. Tudi raste zaupanje do srbsko-grške zveze. Prihoda našega regenta pričakujejo z nestrpnostjo.

Ruski boljševizem v nevarnosti.

LDU Kodanj, 28. oktobra. (Wolff) Kakor poroča »Berlinske Tidende«, se tajnik osrednjega odbora ruske komunistične stranke, Preobraženskij, v nekem članku v »Pravdi« pritožuje, da je možno disciplino vzdržati le še s silo, kar je opažati celo pri starih komunistih. Nasprotno se kmetje boljševiz-

kom vedno bolj upirajo, odkar so ti razdelili posestva. Kmetje ne marajo dobavljati boljševikom žita. V mnogih mestih se zbirajo delavci in hodijo na deželo, kjer s silo jemljejo kmetom živila. Boljševiški voditelji ne prikrivajo, da postaja gibanje proti sovjetom vedno resnejše.

MINISTRI AGITIRAJO.

LDU Belgrad, 28. okt. (ZNU.) »Politika« piše pod naslovom: Pred volitvami: minister za finance Kosta Stojanović je odpotoval v Bitolj radi agitacije, ker bo tam najbrže kandidiral. Ljuba Davidović se je vrnil iz Peči v Skopje. V Kragujevcu je bil aretiran narodni poslanec Sreten Kojić. Nosilec radikalne liste v kragujevškem okrožju bo Joca Jovanović, minister za zgradbe. Nikola Pašić odpotuje te dni v Banjaluko, kjer bo nosilec radikalne liste. Svetozar Pribičević se jutri vrne v Belgrad z agitacijskega potovanja v Liki. Ličani so ponudili poslansko mesto arhimandritu Valerijanu Pribičeviću.

POLJSKI SOCIALDEMOKRATI.

LDU Varšava, 28. oktobra. (PBA) Včeraj je bila seja poljske socialnodemokratske stranke. Soglasno je bila sprejeta resolucija, v kateri se med drugim veli: Koalicijska vlada je bila primerna samo za čas, ko so se morali vsi problemi podrediti obrambi neodvisnosti in vprašanju sklepa miru. Sedaj je pa potrebna nova vlada z obsežnim politično-socialnim in gospodarskim programom. Osrednji izvršilni odbor stranke in udruženje socialnodemokratskih po-

slancev se pozivljata, da izdelata program socialnih in političnih zahtev stranke. Svet pozivlje nadalje vse organizacije stranke, naj izvrše priprave za deželnozborske volitve.

OBSOJENI DUNAJSKI KOMUNISTI.

LDU Dunaj, 28. oktobra. (DKU) Na podlagi porotniškega izreka je dunajsko sodišče obsodilo glavnega zaupnika komunistične stranke Lorenza na 6 let, strankinega tajnika Lumpija na 2 in pol leta, Lukacsijsa na 2 leti, Benescha na 1 in pol leta in Wipila na 4 leta ječe. Dalje je obsodilo monakovskega špartakista Kondula na 8 mesecev, Schramma na 6 mesecev in Vukičevića tudi na 6 mesecev težke ječe. Kondula in Lorenz bosta iztirana iz države.

ŠVICARSKI PRORAČUN.

LDU Bern, 28. oktobra. (Švicarska brzojavna agencija.) Švicarski državni proračun predvideva po poročilih posameznih departementov 348,900,000 frankov dohodkov in 527,390,000 frankov izdatkov, tedaj znaša primanjkljaj 178,490,000 frankov.

Svoboda in teror.

Že 150 let pridigujejo Macchiavelijevi, Smitsovi in Rousseaujevi učenci o svobodi in bratstvu. Leposlovje in znanstvo, krčma in cesta, javna dvorana in zasebno stanovanje je polno besedi in vzklikov na svobodo, rešiteljico potaplajočega se človeštva. Svoboda je zavladata v vesti, svoboda v trgovini, svoboda v politiki in državi, a človeštvo se je le bolj in bolj pogrezalo v suženjske verige materijalizma in kapitalizma. Mesto zvezde — odrešitve, ki so jo prorokovali modroslovci in učitelji svobodomiselnosti, je izšla na obzorju krvava zarja socialnega robsiva milijonov produktivno delavnega človeštva, tlačnega od neznanega procenta brezobzirnih posednikov kapitala. Zlo je priklopelo do vrhunca, svetovi so se zamajali v temeljih, Evropo pretresajo najsilovitejši sunki socialno-politične revolucije in gospodarskih kriz, narodi kolebajo iz ekstreme v ekstrem tavajo od vprašanja do vprašanja, a na nobeno si ne morejo dati odgovora.

In zgodilo se je spet, da so vstali stari preroki in vrgli v svet krilato besedo: Svoboda! Svoboda je rad vsak. Še plit si li iz kletke. Zato ni čudno, da so slovesi ponovili to besedo, da doni sedaj vseposvods: Svoboda, svoboda, svoboda!

Staro dejstvo pa je, da oni, ki o svobodi najbolj in največ govorijo, svobodo najmanj poznajo, oziroma se po njenih načelih najmanj ravna. Kar velja za posameznika, velja za organizacijo in družbo sploh. Danes govori vse o dolžnosti do dela, a nihče ne jemlje tega za resno, vsak si hoče brez dela služiti svoj kruh. Danes govori vse o poštenosti, a še nikdar ni bilo toliko vlovov, ubojev, tatvin in zločinov kot sedaj. Vse govori dalje o podrejenosti posameznika človeški družbi, o ljubezni do svojega bližnjega, a še nikoli ni tako sijajno cvetelo oduševstvo, sleparstvo, goljufija in verižništvo kot danes. Vse vpije in kriči o svobodi, a kapitalist hoče vladati sam, delavec sam, obrtnik sam, kmet sam. Svobodo hočejo, a proglašajo razredne diktature. Ljubezni hočejo, a vidijo le sami sebe, za druge jim ni. Da, da! Svet se je oddaljil svojem vzoru, izgubil je pravo pojmovanje o svobodi in ljubavi, zato se lovi iz kraja v kraj, zato plava neutrušeno med vedno na novo se ponavljajočimi valovi, zato prihaja iz ravnovesja in kriči obupno po pomoč. Toda sredi puščave je, med neobljudenim peščenjem. Dokler ne bo revidiral sam sebe, dokler ne bo človeštvo spoznalo prave poti in dokler ne bo obsodilo svojih zablod, toliko časa bo zastoj pričakovalo rešitve, pa naj še bolj kriči in ponavlja besedo: svoboda.

Te dni smo čitali v našem listu izjavo dveh koroških delavcev-beguncev, kovinarjev. Pri drž. posredovalnici sta proslila za delo pri tvrdki Tönies. Prašali so jih, kje sta bila imenovana organizirana. Odgovorila sta, da pri JSZ. Ko ju je kasneje vprašal soc. tajnik, zakaj nista bila organizirana pri JSDS, sta mu odgovorila, da je bilo razun JSZ vse ostalo delavstvo nemčurško. Nato je socialist izjavil, da bosta pri tvrdki Tönies sprejeta takoj, ako se vpišeta v socialistično strokovno organizacijo. — Tako torej izgleda danes svoboda pri socialnih demokratih, ki se čede ljubezni do delavstva, ki pišejo in govorijo o svobodi in le o svobodi. Kaj njim koroški trpin! Kaj begunec, ki je moral radi narodne zavezanosti pobegniti iz domovine pred razgrajajočo nemško tolpo, pred terorjem nemških socialistov, bratov in zavaznikov naših! Kaj njim kovinarski delavec! Socialdemokrat mora biti, ako hoče črne kruha in mrzle vode. Ne zasluček, socialistična šola naj reši delavca! Jasen dokaz, kako se svoboda mahoma spremeni v najostudnejši teror.

Nam je bil proces jasn že zdavnaj. Prava svoboda obstoji namreč le v odvisnosti Boga in njegove postave. Kdor je zavrgel to načelo, je spodemknil svobodo temelj. To je storilo svobodomiselnost, ki je spočelo kapitalizem in materijalistični socializem. Zato ne pozna svobode kapitalistični družabni red, poznal je ne bo mar-

ksistični, družabni ustroj. Pri obeh se »Svoboda« nujno in sama po sebi izpreminja v teror in najhujše nasilje, ki tepta najprimitivnejše človeške pravice. Vesoljni svet je ena sama velika priča te resnice.

Ako hoče svet do svobode, mora napraviti velik preokret nazaj k Bogu. Brez povratka k njemu, ki je svet ustvaril, je ne bo pravice, resnice in svobode na svetu. Krščansko delavstvo se tega dejstva zaveda dobro. Sama zavest pa je premalo, ker utrjuje samo poedince. A ni cel človek, kdor skrbi sam zase. Dolžnost vsakega je, da tudi sopotniku pokaže pravo pot. Zato mora kršč. delavska organizacija zapustiti toplo zavetišče oportunističnega čakanja ter se vreči z vsemi silami burji in viharju nasproti. Pot je strma, cilj pa lep. Preveč razruvane so današnje gospodarske razmere, da bi mi pričakovali posebnega sadu od svojega dela. A vemo, da bo našim otrokom boljše, vemo, da bomo tudi mi dobili plačilo od Njega, ki nikomur dolžan ne ostane. Krščansko delavstvo! Oglej svojo opremo, v napad proti svobodomiselnemu nasilju in terorju, v napad zoper prestol hudičev, v napad za udejstvitev krščanskih načel v javnem in gospodarskem življenju! Temna je noč, jasn bo dan, trd bo boj, a lepa zmaga naša!

France Ž.

Volivni boj.

b Liberalno-demokratski kandidati na Kranjskem so bili sprejeti včeraj. Imena pa niso še znana, ker se menda vsakdo pomišlja iti med propale kandidate liberalcev. Listo na Kranjskem bo vodil dr. Žerjaj v. Na Štajerskem bo vodil list dr. Kukec, asistiral mu bo pa tržaški liberal dr. Gregorin.

b Prizadevanja za nadstrankarsko kandidatno listo v Dalmaciji. »Obzor« poroča iz Splita 27. t. m.: Nocoj se je tu vršila konferenca zastopnikov vseh strank in slojev prebivalstva. Na seji se je odločalo o kandidaturi dr. Trumbića. V to izbrani odbor je predlagal, da se v splitskem volivnem okraju sestavi izvenstrankarska volivna lista z dr. Trumbićem na čelu. Demokratski so se temu predlogu uprli in zahtevali, naj se dr. Trumbić sam odloči za katero izmed strankarskih list, ne da bi se sam dotični stranki kakor koli obvezal. Proti temu predlogu sta se soglasno izjavili tako težačka kakor pučka stranka ter je bil odklonjen. Dr. Smolaka je zastopal mnenje, naj se nastopi za izvenstrankarsko listo za celo Dalmacijo, katere nosilec bodi dr. Trumbić. Tajnik demokratske stranke dr. Grisogono je izjavil, da demokratski ne morejo sprejeti nobenega predloga, ki bi nasprotoval interesom stranke in da smatra vsako nadaljno sodelovanje na konferenci za nepotrebno. Dr. Grisogono je nato zapustil dvorano, a navzoči so ga spremljali z življenjem in perečimi klici. Nato je izjavil podpredsednik demokratske stranke Perić, da ga je sram biti podpredsednik take stranke ter da s to uro odlađa podpredsedniško čast. Delal bo z vso dušo za izvenstrankarsko listo. Konferenca je soglasno sklenila, da se za občine Split, Kaštel, Klis in Poljica sestavi izvenstrankarska kandidatna lista z dr. Trumbićem na čelu. Težačka stranka je izjavila, da sploh odstopa od lastne kandidatne liste v Dalmaciji. Zastopnik pučke stranke je izjavil, da bo svoji stranki priporočil enak korak.

b Kdo je zakrivil svetovno vojno? Socialisti in naši liberalci kaj radi zvrčajo krivdo na duhovnike, dasi med njimi samimi nikdo ne veruje te budalosti. Toda med ljudmi je pa vedno še precej nezavednih, ki take numnosti verujejo. Tudi drugod lažejo socialisti na podoben način. Znani krščansko socialni poslanec dr. Pultar na Dunaju je pobral citate iz raznih socialističnih spisov in dokazal iz njih mnenja in izjave rdečih voditeljev o prozračiteljih svetovne vojne. Eden izmed prvih voditeljev socialne demokracije Edvard Bernstein je navedel Rusijo; socialistični poslanec Leutner pravi, da so angleško ruske spletke na Balkanu morale privedi do vojne; sodrug Ludovik Kressel piše, da so angleški državni izbrali ruski imperijalizem in francosko narodno prevzetnost in s tem zakrivil svetovno vojno. — Take so izjave voditeljev socialne demokracije. Sedaj pa prihajajo razni rdeči preroki in varajo verne z neumnimi trditvami, da so duhovniki krivi vojne.

Politične novice.

+ Dr. Šusteršič jih straši — naše liberalce namreč. Včeraj smo poročali, da liberalni listi pišejo o dohodu dr. Šusteršiča v Celovec. V zvezi s to vestjo so liberalni listi takoj ugotovili, da bo dr. Šusteršič otvoril v Lovcu odvetniško pisarno. Po Ljubljani se je v zvezi s tem govorilo še mnogo drugega. Zato smo bili zelo radovedni, ko se je včeraj popoldne oglasil pri nas koroški Slovenec, doma iz Bistrice v Rožu, ki je došel iz Celovca. Prašali smo ga, če je res dr. Šusteršič v Celovcu. Odgovoril je, da o njem noben človek v Ce-

lovcu nič ne ve. Pač pa se organizira sedaj na Koroškem zopet katoliška slovenska politična organizacija. Današnji »Slovenec« poroča na podlagi telefonskih poročil iz Celovca, da je vest o dr. Šusteršiču popolnoma brez podlage.

+ Za dvobornični sestav. »Obzor« razpravlja o sestavi bodočega parlamenta in se izreka za dvobornični sestav. O sestavi senata pravi: »Kakor izhaja parlament iz direktnih ljudskih volitev, tako bi moral senat zastopati posamezne skupine interesov: verske, kulturne in gospodarske, v prvi vrsti pa posamezne pokrajine, ki bi iz srede svojih zastopnikov volile člane senata. Razmerje med obema zbornicama bi bilo podobno kakor med senati in parlamenti v zapadno evropskih deželah. Vsekakor bi v takem izvoljenem senatu prevladovala konzervativna nota, ki bi stremila za izglajenjem stanovskih sporov, zadrževanjem radikalnih zahtev rednega parlamenta. Volitev senata (volile bi ga posamezne organizacije in ustanove) ne bi bila tako izpostavljena vsakokratnemu ljudskemu razpoloženju ter bi bil senat neko jamstvo za stalnost državnega življenja, zlasti pa bi izpodbijal vsak poizkus kake strankarske oligarhije, da zavladava v državi. V senatu bi prišlo do izraza tudi želje, enerije in pobude posameznih stanov, organizacij in pokrajin, s čimer bi se moglo ravnotežje v državnem življenju trajno zagotoviti.

Dnevne novice.

— Nova knjiga. Izšla je v Novi založbi knjiga »Tristia ex Siberia«, pesmi Voje-slava Moleta, ki so odsev trpljenja naših ljudi v sibirskem ujetništvu. Knjiga stane na lepem papirju broširana 30 K, vezana 38 K.

— Umrli je v Gorici 15. t. m. g. Mirko C e j, znan v pevskih krogih po svojem izrednem in lepem basu. Umrila ga je kostna jetika. Želel je še videti svoje prijatelje, ki je z njimi skupaj peval pri kapucinih in drugod. Toda nekateri so še v Rusiji ali v Jugoslaviji, le nekateri redki so se prišli posloviti od njega. Še živ je prosil, naj mu ob pogrebu zapoje »Nad zvezdami«. Umril je lepo spravljen z Bogom. Naj počiva v miru!

— Za gerenta v Rogatcu je imenovan na mesto odstopivšega deželno sodnega svetnika Rudolfa Potočnika notar dr. Ivo Šorli v Rogatcu. Spremembe v gerentstvu so se izvršile tudi v gradiški občini v mariborskem okraju, v Gorenji Radgoni in v Trbovljah.

— Jugoslovanska obrtna zveza nas naproša za objavo: Cenjenemu občinstvu naznanjamo, da se je »Jugoslovanska obrtna zveza« premestila iz dosedanjih prostorov v Sodni ulici št. 11 v Pražakovo ulico št. 3. Ravno tako se je premestilo uredništvo in upravnishvo glasila »Jugoslovanski Obrtnik«. Občinstvo, ki bi se v bodoče obračalo bodisi na Jugoslovansko obrtno zvezo kot na glasilu »Jugoslovanski Obrtnik«, prosimo, naj blagovolj upošteva to premestitev. — Jugoslovanska obrt. zveza.

— Nalezljive bolezni v Sloveniji. Tedenski izkaz izkazuje, da sta umrli za kozami dve osebi, za trebušnim tifusom tri osebe, za grižo 20 oseb in za davico ena oseba. Bolnih je še vedno 5 oseb za kozami, za trebušnim tifusom 86 oseb, za grižo 193 oseb, za škrlatico osem oseb, za davico 11 oseb. Iz tega je razvidno, da najbolj divjata trebušni tifus in griža. In sicer tifus v Framu pri Mariboru, kjer je 17 slučajev, griža pa v Marija Gradcu pri Celju z 11 slučajji, v Studencu pri Krškem z 11 slučajji in v Mariboru samem s 16. slučajji.

— Skrčeni rok za ležanje blaga v carinskih skladiščih in razkladiščih. Minister za finance je skrčil gori omenjeni rok in sicer: Vse blago, naloženo v skladišče, sme ležati 5 dni. Vse blago, razloženo izven carinskega skladišča na razkladišču, brez razlike, sme ležati 10 dni. Ta odločba stopi v veljavo dne 1. novembra.

— Uvoz in izvoz. Po novih naredbah je dopuščeno svoječasno prepovedan uvoz strelnih kopic za lovske puške, istotako je tudi dovoljen uvoz trakov za pisalne stroje. Dopuščeno je tudi izvoz korusa za hrano perutnine, ki se nahaja na transportu in sicer brez plačila carine in brez zavarovanja valute. Predpisane pa so dnevne količine za vsako vrsto perutnine.

— Carinarske metode. Zagrebški listi poročajo: Te dni je prinesel nek Hrvat iz zadrse okolice v Zagreb gotovo količino olja, da ga tu proda. S seboj je prinesel potrdilo tamkajšnjega župnika, da je olje pridelal na svoji lastni zemlji in prošnjo na jugoslovanske oblasti, naj mu gredo na roko, ker so Hrvatje v ti zadrski vasi sklenili, da za utržek od olja kupijo v Zagrebu zvon za domačo cerkev. Na zagrebški carinarni so pa to olje zacarinili po najvišji tarifi, ker kmet ni imel potrdila od italijanske okupatorne oblasti v Zadru, da prihaja dotično olje iz Italije t. j. iz zavezniške države. Za tako blago bi veljala minimalna tarifa, a za domači pridelek veljajo maksimalne postavke! Ta hrvaški kmet iz zadrse okolice tega gotovo ne bo svoj živ dan razumel in težko da bi se vrnil v svojo

sele posebno navdušen za Jugoslavijo. Tako se pri nas dela za državo.

— Duhovnike kličejo na nabor. »Nar. Politika« poroča, da je začelo mestno poglavarstvo klicati zagrebške duhovnike na nabor. List opozarja, da veljajo za duhovnike na ozemlju bivše avstroogrske monarhije še vedno prejšnji vojaški predpisi, kar potrjuje tudi posebna naredba ministra za vojsko in mornarico.

— Reforme v ubožnem skrbstvu na Dunaju. Dunajski občinski zastop je lani poveril posebni komisiji nalogo, da preišče razmere v vseh ubožnicah in sirotiščih in nato poda primerne predloge za potrebne reforme. Kako potrebna je bila ta odredba, so pokazali grozni podatki, ki so se tekom vojnih let vgnezdili po teh zavodih (pač ne samo na Dunaju!) Komisija je občinskemu svetu podala poročilo in poleg podrobnih izprememb predlaga, naj se vrhovna uprava vseh humanitarnih zavodov: za starce, mladino in bolnike združi in vodi enotno z enega mesta. Predlog je bil sprejet in se je poverila vrhovna uprava XII. oddelku mestnega magistrata. Tako se je omogočilo, da se enotno razpolaga s stavbami in prostori in odpomore nedostatkom vsled prenapolnjenja. Centralizirala in ocenila se je tudi preskrba živil. Za preskrbo ubožcev so priredili novo veliko poslopje — vojašnico v Baumgartnu in razbremenili dosedanje zavode. — Skrb za reveže tvori v proračunu dunajske mestne občine ogromno postavko: za l. 1920.21 je proračunjenih 177,251.650 K in razen tega posebej za javno blaginjo 31,502.440 K, skupaj tedaj 208,754.090 K.

— Obsodba profesorja komunista. V Budimpešti je bil te dni dovršen proces proti komunističnemu vseučiliškemu profesorju Aleksandru Varjas, ki je začasa Kunove vlade vodil propagandni oddelek. Varjas, ki je bil že ves čas v preiskovalnem zaporu, je bil obsojen na 12 let težke ječe.

— Podržavljenje lekarn. Na Dunaju so podržavili obe bivši dvorni lekarni. Osebe je prišlo v državno službo. Čisti dobiček pojde za preskrbo invalidov. Kakor znano, je avstrijski narodni skupščini že predložen zakon o postopni socializaciji lekarn.

— Prijet tat. LDU Gradec, 28. okt. (Dun. KU) Danes so tukaj zaprli uradnika Puchovih delavnic Bogoslava Selerja. Osumljen je, da je glavni krivec tatinske družbe, ki je iz Puchovih skladišč v veliki množini kradla dele avtomobilov in koles. Pri tukajšnjih prodajalcih so našli take dele v vrednosti poldrugega milijona kron. Aretirali so tudi več sokrivcev.

— Gora na pohodu. Ob letošnjem velikem jesenskem deževju se je utrgala cela zapadna stran 1716 m visoke gore Sandling nad Trauntalom na Solnograškem in začela drseti nizdol. Ogromna masa se še sedaj ni ustavila in preti nevarnost trgu St. Agatha. Masa ima za seboj že šest kilometrov dolgo pot. Krasne planine in planinske koče so uničene, uničene ogromne površine gozda. Nesreča je nastala na ta način, da je voda izpodjedla solne plasti v gorski notranjosti. Ako zimski mrazovi ne ustavijo gorske mase na njeni poti, bo zasula spodaj ležeči trg.

Ljubljanske novice.

lj Mlinar in njegova hči. Ljudski oder v Ljubljani uprizeri v nedeljo in v ponedeljek ob pol osmi uri zvečer žaloigro v petih dejanjih »Mlinar in njegova hči«. Vstopnice se dobe od danes dalje v prodajalni Nove založbe na Kongresnem trgu in v trafiki gospe Mediceve v Kopitarjevi ulici. Vstopnice za predstavo v ponedeljek se dobe v pisarni Ljudskega odra v nedeljo in v ponedeljek cel dan.

lj Čehoslovaška proslava 28. oktobra. Snoči se je vršil v opernem gledališču koncert v proslavo 28. oktobra pod protektoratom češkega generalnega konzula dr. Beneša, ki se je po slavnostni predigri od Smelane, ki jo je proizvajal orkester Narodne opere, oglasil k besedi in povdarjal v češkem in nato v slovenskem jeziku pomen tega dne in se je spominjal vseh onih činiteljev, ki so pripomogli k osvobojenju češkega in jugoslovanskega naroda. Prebral je tudi tri brzojavke na Masaryka, kralja Petra in regenta Aleksandra. Orkester je zaigral narodne himne, ki jih je občinstvo pozdravilo in stoje poslušalo. Nato se je izvršil koncert v splošno zadovoljnost občinstva. Posebno pohvalo sta žela gđ. Hana Richterjeva in g. Drvota, kakor tudi g. Balatka in kvartet Zika. Mnogoštevilni šopki in venci so izrazili našim pevcem najiskrenejšo hvalenost občinstva in prirediteljev.

lj Izredni občni zbor Slovenske Matice se vrši v nedeljo dne 7. novembra ob 10. uri dopoldne v dvorani na magistratu. Na dnevnem redu je volitev odbora in nadzorstva.

lj Našla se je usnjata ročna torbica. V nji je denarnica in dva izpiska iz krstne matice (Alojziji in Edvard Smerkol). Torbica se dobi v šentjakobskem župnišču, 2. n.

Razne novice.

r Zločini med židi. V židovskem listu »Pester Lloyd« z dne 21. m. m. je napisal žid Rusztem Vambéry članek o kriminalistiki židov. Antisemitski val se je dvignil po vsem svetu. S tem valom gre korakoma očitanje, da so židje rod zločincev. To je staro orožje, ki se rabi od nekdaj proti židom. Pisatelj Gabineau in Chamberlain dokazujeta v svojih spisih, da so židje plemo zločincev. Ta dva učenjaka trdita tudi, da je židovski rod pravno popačen. A vendar, sodi Vambéry, statistika priča ravno narobe. V dokaz navaja Vambéry statistiko kriminalistike iz nemške države. Po nji je pripadlo v letih 1892 do 1901 na Nemskem na 100.000 civilnih prebivalcev na leto 1206 zaradi zločinov obsojenih kristjanov, a 1039 židov. Na Nizozemskem je prišlo na 10.000 prebivalcev 29.78 obsojenih zločincev kristjanov ter 18.28 obsojenih židov. Tako piše Vambéry. Tudi v ostalih evropskih državah je kriminalistika v obremenitev kristjanom in razbremenitev židom. Samo Ruska in Avstrija tvorita izjemo. Tu je statistika kriminalistike iz obremenitev židom. Zanimivo je, da izkazujejo židje iz Ruske naselivši se v Severni Ameriki, mnogo manjšo kriminalistiko kakor pa na Ruskem. Iz sodne statistike stare Avstrije navedemo številke iz leta 1910. Sodna statistika iz tega leta ima naslednje številke: Tisto leto je bilo v vsej Avstriji zaradi zločinov obsojenih 24.896 katoličanov, 1271 pravoslavni, 504 protestantov, 922 židov, 37 drugih veroizpovedani, 65 oseb brezvercev. Povprečno je bilo obsojenih 5687 katoličanov, 203 pravoslavni, 141 protestantov, 947 židov, 3 drugoverci, 49 brezvercev. Kakor kaže ljudsko štetje, je imela stara Avstrija 25,949.627 katoličanov, 667.065 pravoslavni, 588.686 protestantov, 1,313.687 židov ter 52.869 drugovercev. S tem prebivalstvom bi bilo treba število obsojenih oseb primerjati, da bi bilo mogoče dognati odstotek zločincev celega števila pripadnikov zgoraj navedenih ver. Po tem je prišlo na 100.000 katoličanov v Avstriji omenjeno leto 1042 oseb, obsojenih zaradi zločina, ter na 100 tisoč židov 1425 obsojenih židov. Kriminalistika Avstro-Ogrske iz leta 1911. je torej za žide obtežljiva. Zaradi sleparstva je bilo obsojenih tisto leto v Avstriji 2250 katoličanov, 174 pravoslavni, 78 protestantov, pa 302 žida. Število židovskih sleparjev je največje. Tu torej lažejo Vambéryjeva izvajanja. Statistika dolži tu žide mnogo večje kriminalistike kakor pa kristijane. Vambéry navaja nato v članku tudi kriminalistiko Ogrske iz let 1909 do 1913 ter trdi, da je število obsojenih židov na Ogrskem silno padlo. Kakor vzrok tega pojva navaja dejstvo, da židje na Ogrskem tvorijo samo premožne ljudi, bolj izobražene in popolnoma vzdržujoče se žganih pijač. To je tisto, da židje ne pridejo do kriminala. Zato pa Vambéry navaja število obsojenih židov zaradi ponarejanja pravnih listin, zaradi sleparstva, poneverbe, odušstva, bančnih goljufij. Število teh specialnih židovskih zločinov je naslednje: Na 100.000 obsojenih mož zaradi navedenih zločinov pride v odstotkih zaradi ponarejanja listin na kristijane 10, na žide 18, zaradi sleparstva na kristijane 15, na žide 58, zaradi poneverbe na kristijane 35, na žide 99, zaradi bančnih goljufij na kristijane 1, na žide 44, zaradi odušstva na kristijane 1, na žide 9 odstotkov. Te številke kažejo, da na 10 obsojenih kristjanov pride 18 zaradi ponarejanja nje obsojenih židov. Vambéry zagovarja zdaj ogrske žide vsled teh zločinov in trdi, da iz tega še ne sledi večja zločnost židov na Ogrskem. O tem, da je židovsko plemo bolj obremenjeno z zločini ko pa krščansko — pravi dalje češki sociolog Rudolf Vrba — se z Vambéryjem ne bomo pričkali. Kdor se hoče natančneje seznaniti s krvočelnostjo židov, naj prečita umore ruske carske družine ter ostalih članov dinastije Romanovcev, žrtve, ki jih je izvršil žid Janekf Jurovski. Krvočelnost židov pričajo neštevilne moritve, ki so jih izvršile propalice, najete po samih židih. Več ko 30,000.000 ruskih ljudi so že usmrtili ti židovski zločinci. Člani in voditelji teh drhali imajo v vseh svojih sedežih velikanska skladišča, v katere spravljajo lastnino, uplenjeno umorjenim žrtvam. Sam Lloyd George, čigar vest je precej široka, je bil prisiljen, da je židu Kamenovu-Rosenfeldu javno očital, da Kamenov prodaja v Londonu ukradene carske dragulje. Iz tega izkupička izplačuje židovski car Chaim Bronstein svoje boljševiške agente. Židovska kriminalistika je najboljše popisana v vsem svojem bistvu v spisu, ki ga je objavil berlinski orientalist Friederik Delič pod naslovom: »Die grosse Täuschung«. Židovski tisk kar besni zaradi rečenega spisa. Delič v tem spisu kaže na zločine židov, katere so zakrivil pred 4000 leti na Asirih, ki so bili po priselivših se židih tekom časa popolnoma iztrebljeni.

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Lju-